

ดูแลสุขภาพ ตามธาตุเจ้าเรือน แบบไหนที่ใช้สารรับคุณ ! (1)

พท.ป.ภักกร บุรณสันติกุล

แพทย์แผนไทยประยุกต์ศิริราช
วิวิฏฐะคลินิก sw.พรินซ์สุวรรณภูมิ
bhakkhaphorn@gmail.com

ศาสตร์อายุรเวท เป็นรูปแบบการรักษาแบบองค์รวมที่เก่าแก่ที่สุดในโลก และยังคงใช้อย่างแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน โดยเน้นรักษาแบบผสมผสานทั้งด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจ รวมไปถึงจิตวิญญาณของแต่ละบุคคล และมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ทุกสรรพสิ่งที่ถือกำเนิดขึ้นบนโลกใบนี้ เกิดจากการหลอมรวมกันระหว่าง **ธาตุทั้ง 5 (ปัญจมหาธาตุ)** ได้แก่ ธาตุดิน (ปถวีธาตุ), ธาตุน้ำ (อาโปธาตุ), ธาตุลม (วาโยธาตุ), ธาตุไฟ (เตโชธาตุ) และ ธาตุอากาศ (อากาศธาตุ) ซึ่งมนุษย์แต่ละคนจะมีธาตุเจ้าเรือนหลักที่แสดงถึงบุคลิกภาพ รูปร่างลักษณะ และภาวะสุขภาพที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

คำว่า “อายุรเวท” เป็นคำศัพท์ภาษาสันสกฤต หมายถึง “ศาสตร์แห่งชีวิต” ดังนั้นการดูแลสุขภาพตามศาสตร์อายุรเวท จึงมีความเกี่ยวข้องกับการรักษาความสมดุลธาตุ (well-balance doshas) และพัฒนาคุณภาพชีวิต (well-being) ของแต่ละบุคคลให้ดียิ่งขึ้น ด้วยหลักการของธาตุเจ้าเรือนนั่นเองค่ะ

สำหรับในคอลัมน์นี้ผู้เขียนจะมาแบ่งปันความรู้เกี่ยวกับเรื่องธาตุเจ้าเรือน และวิธีดูแลสุขภาพของแต่ละธาตุ ซึ่งจะมีอะไรบ้างนั้น เรามาศึกษาไปด้วยกันเลยนะคะ ☺

อายุรเวท กับ ธาตุเจ้าเรือน (Doshas)

ศาสตร์การรักษายุทธศาสตร์อายุรเวท จะพิจารณาจากระบบสรีระของมนุษย์ซึ่งมองธาตุเจ้าเรือนเป็นภาพใหญ่ขึ้น ซึ่งแบ่งธาตุออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ เรียกว่า **ตรีธาตุ หรือ ตรีโทษ (3 Doshas)** ได้แก่

1. **วาตะ** (ธาตุลม + ธาตุอากาศ)
2. **ปิตตะ** (ธาตุไฟ + ธาตุน้ำ)
3. **เสมหะ หรือ กมะ** (ธาตุน้ำ + ธาตุดิน)

ตรีธาตุทั้ง 3 นี้จะเป็นตัวบังคับถึงสุขภาพกาย จิตใจ และสภาพอารมณ์ของแต่ละบุคคล

ธาตุเจ้าเรือนแต่ละประเภทมีลักษณะเป็นอย่างไร ?

วาตะ

ในทางอายุรเวท **วาตะธาตุ** จะเป็นธาตุที่ **ควบคุมการเคลื่อนไหวทั้งหมดของร่างกาย** เมื่อวาตะธาตุเกิดความสมดุล จะทำให้เกิดพลังในการใช้ชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ชัดเจน กล้าแสดงออก และเป็นคนขี้เล่น แต่ในทางกลับกันหากพบวาตะธาตุมากเกินไป (**วาตะกำเริบ**) จะพบการแสดงออกของ **ปัญหาสุขภาพ** ดังนี้

1. เกิดความเจ็บปวดภายในร่างกาย (เกิดลมเสียดแทงภายในร่างกาย) เช่น ปวดศีรษะ, ปวดตามข้อ และกระดูก
2. หนาวสั่นง่าย
3. ท้องอืด-ท้องเฟ้อ
4. เบื่ออาหาร
5. เกิดภาวะฟุ้งซ่าน ความคิดสับสน และวิตกกังวลบ่อยครั้ง
6. นอนไม่หลับ หรือนอนหลับไม่สนิทในเวลากลางคืน
7. มีอาการตะคริวในเวลากลางคืน เป็นต้น

สำหรับผู้ที่มี **วาตะธาตุ** เป็นธาตุเจ้าเรือนหลักของร่างกาย เราจะพบว่า บุคคลดังกล่าวมีนิสัยชอบการเดินทาง และเคลื่อนไหว ร่างกายตลอดเวลา ไม่ชอบอยู่ติดที่ ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของธาตุ ลม และธาตุอากาศ ที่เป็นแม่ธาตุ

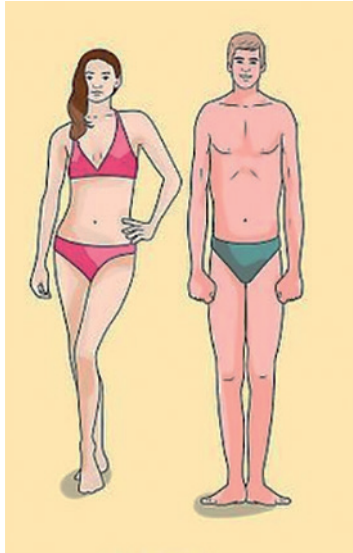
บุคลิกลักษณะของชาววาตะ

ชาววาตะ ส่วนใหญ่จะมีรูปร่างสูงโปร่ง หรือร่างเล็ก ผอมบาง มีเสียงทุ้มนุ่ม ผิวหนังแห้ง กร้าน ปลายมือ-ปลายเท้าเย็น เล็บเปราะบาง น้ำหนักขึ้น และลดลงอย่างรวดเร็ว

ชาววาตะเป็นผู้ที่มีพลังความคิด สร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ เรียนรู้ได้เร็ว แต่ไม่สามารถโฟกัส (มีสมาธิจดจ่อ) กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ได้เป็นเวลานาน สภาพอารมณ์ของชาววาตะ ยังแปรเปลี่ยนไปตามสภาพอากาศ, คนรอบข้าง และอาหารที่รับประทาน ทั้งนี้เพราะชาววาตะชอบความตื่นเต้น และไขว่คว้าหาประสบการณ์ใหม่ๆ นอกจากนี้พวกเขายังเป็นคนที่โกรธง่าย หายใจเร็วอีกด้วย

ปรับสมดุลวาตะธาตุด้วยศาสตร์อายุรเวท

เมื่อชาววาตะประสบกับภาวะเครียด วิตกกังวล ย่อมกระทบกับสมดุลวาตะในร่างกาย ทำให้รู้สึกควบคุมอารมณ์ไม่ได้และมีอาการนอนไม่หลับ (วาตะกำเริบ) ชาววาตะบางคนอาจพบว่าตนเองเบื่ออาหาร น้ำหนักลดลงอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงระบบย่อยอาหารเกิดความแปรปรวน วิธีรักษาสมดุลวาตะเบื้องต้นจึงควรปฏิบัติตนดังนี้

1. รักษาความอบอุ่นให้กับร่างกาย เช่น **จิบน้ำอุ่นในตอนเช้า หรือ ดื่มชาขิงหลังอาหารเย็น**

2. บำบัดความเครียดด้วยการทำสมาธิ หรือออกกำลังกายอย่างน้อย 45 นาทีต่อวัน เช่น **เดินเร็วในสวน, โยคะ, ฟิกซิ่ง** เป็นต้น

3. รับประทานอาหารรสเผ็ดร้อน

เช่น ต้มยำกุ้ง, ต้มแซบกระดูกอ่อนหมู หรือ ผัดฉ่าทะเล เป็นต้น หรือ **ใช้สมุนไพรรสหอม ร้อนปรุงอาหาร** เช่น ใบกระวาน, อบเชย, ลูกผักชี, ขิง และมะกรูด จะช่วยกระตุ้นการขับลมในลำไส้บรรเทาอาการท้องอืด-ท้องเฟ้อ ร่วมกับการ **รับประทานยาหอมเทพจิตร** จะช่วยกระจายเลือดลมในร่างกาย และบำรุงหัวใจ

4. รับประทานอาหารที่มีรสเปรี้ยว-หวาน-มัน-เค็ม

จำพวกผลไม้ และพืชหัว ในปริมาณเหมาะสม เช่น ผลกล้วยสุก, ผลเบอร์รี่, ลูกฟิก (ผลมะเดื่อสุก), ส้มทุกประเภท, เกรปฟรุ้ต, มะนาว, มันฝรั่ง, มันหวาน, เผือก และแครอท จะมีส่วนช่วยลดวาตะกำเริบ บำรุงวาตะธาตุ และช่วยสร้างความอบอุ่นให้กับร่างกาย

5. หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารรสฝาด-ขม เช่น ใบชา, ผลลูกหว้า, ผลกล้วยดิบ, ฝรั่งดิบ, มะขามป้อม, ดอกแค และ เมล็ดคาแฟ เป็นต้น เพราะจะกระตุ้นให้ธาตุลมกำเริบ เกิดอาการจุกเสียดแน่นท้อง

6. หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารรสเย็น เช่น ไอศกรีม, แดงโม, แคนตาลูป, ฟักเขียว, แดงกวา และบวบ เป็นต้น

7. หลีกเลี่ยงการบริโภคถ้วยทุกประเภท ยกเว้น **เต้าหู้ และถั่วงอก** เพราะจะทำให้กระตุ้นให้วาตะธาตุกำเริบได้ง่าย อีกทั้งยังทำให้เกิดการหลังกรด และแก๊สในกระเพาะอาหาร

8. เลือกใช้น้ำมันหอมระเหย **นวดผ่อนคลาย กล้ามเนื้อร่างกาย** เช่น น้ำมันไพล, น้ำมันขิง, น้ำมันมะกรูด, ขมิ้น และนวดคลึงบริเวณป่า-ต้นคอ-ไหล่ จะช่วยกระตุ้นการไหลเวียนเลือดภายในร่างกายให้ทำงานดีขึ้น